

Turizm Sektöründe Emekli Girişimciliğinin Tematik Biyografik Anlatı Analizi ile Değerlendirilmesi

Evaluation of Retired Entrepreneurship in Tourism Sector with Thematic Biographic Narrative Analysis

Sultan Nazmiye KILIÇ ^{ID} ^a

^aBalıkesir Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, Balıkesir, Türkiye. sultan.kilic@balikesir.edu.tr

MAKALE BİLGİSİ

ÖZET

Anahtar Kelimeler:

Emeklilik
Yaşlı girişimciliği
Turizm girişimciliği
Tematik biyografik anlatı analizi

Amaç – Günümüzde değişmekte olan yaşam koşulları ve grileşen sosyo-demografik yapıyla birlikte orta yaş üstü grubun farklı boyutlardan araştırılması gerekli hale gelmiştir. Bireyin yaşamında önemli dönüm noktalarından biri olan emeklilik olgusunun toplumsal ve ekonomik açılardan farklı katkıları olabilmektedir. Bu doğrultuda, emekli olduktan sonra turizm girişimciliği faaliyetlerinde bulunan bireylerin yaşam öykülerinden yola çıkarak deneyimledikleri süreçlerin anlaşılması; politika oluşturma, alan yazını geliştirme ve sektörel uygulamalara ilişkin konularda katkı sunabilecektir. Araştırmada, emekli olduktan sonra turizm sektöründe girişimde bulunan bireylerin biyografik anlatıları tematik olarak analiz edilerek, turizmde emekli girişimciliği olgusuna ışık tutulması amaçlanmıştır.

Gönderilme Tarihi 7 Ağustos 2023
Revizyon Tarihi 11 Ocak 2024
Kabul Tarihi 20 Ocak 2024

Yöntem – Araştırmanın amacı kapsamında anahtar kelimeler kullanılarak yapılan web taramasında ulaşılan ve biyografik bilgi sunan Türkçe sayfalar değerlendirmeye alınmıştır. İlgili sayfalarda örnek olayların ve girişimci deneyimlerinin yer alması nedeniyle, bireyin girişimcilik öyküsünü ve biyografisini sunduğu belirlenen 23 biyografik anlatı araştırmaya dâhil edilmiş ve tematik olarak analiz edilmiştir. Kodlama sürecinde MAXQDA programından faydalanılmıştır.

Makale Kategorisi:
Araştırma Makalesi

Bulgular – Araştırmada girişimcilerin yaşadığı deneyimlerin incelenmesi sonucunda; “motivasyon”, “kolaylaştırıcı-destekleyici unsurlar” ve “turizm girişiminin bireye katkısı” kategorileri altında 18 koda ulaşılmıştır. Biyografik anlatılarda en yoğun vurgulanan unsurların sosyal ve psikolojik faktörler olduğu belirlenmiştir. Emekli bireyleri motive eden faktörlerin ve girişim faaliyetlerinin bireye sunduğu katkıların belli konularda kesiştiği, emekli bireyleri hayatın içinde tuttuğu ve aktif yaşlanmayı desteklediği görülmüştür. Bireylerin önceki mesleklerinin ve aile desteğinin yeni girişimlere önemli katkılar sağladığı anlaşılmıştır. Kişinin kendisini tanımasının ve ilgi alanlarını fark etmesinin emeklilik sürecinde yeni girişimcilik imkânlarının açılmasına katkı sağladığı belirlenmiştir. Emekli girişimcilerin faaliyetlerinin kültürel zenginliklerin sürdürülmesine destek olduğu ve topluma fayda sunan çıktılarının oluştuğu belirlenmiştir.

Tartışma – Bulgular değerlendirildiğinde, bireyin emeklilik öncesi ilgi alanlarının, deneyimlerinin ve değerlerinin emeklilik sonrasında girişimcilik faaliyetleri için önem taşıdığı anlaşılmıştır. Bu doğrultuda, sosyal yaşamda bireyi zenginleştirilecek deneyimlerin hayat boyu öğrenme prensibiyle sunulması, yeni girişimcilik faaliyetlerini teşvik edebilir. Hazırlanacak politikalarda ve yapılacak akademik çalışmalarda emeklilik sonrası yaşama hazırlık için programlar geliştirilmesi ve bireyin sosyal açıdan aktif ve sağlıklı kalmasını destekleyen sosyal programların uygulanması faydalı olabilir.

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Keywords:

Retirement
Elderly entrepreneurship
Tourism entrepreneurship
Thematic biographical narrative analysis

Purpose – Today, with the changing living conditions and graying socio-demographic structure, it has become necessary to study the middle-aged group from different dimensions. The concept of retirement, a significant milestone in an individual's life, can have diverse social and economic impacts. Understanding the processes of individuals who engage in tourism entrepreneurship after retirement, based on their life stories, can contribute to the development of policies, literature, and sectoral practices. In this study, the objective is to shed light on the phenomenon of retired entrepreneurship in tourism by thematically analyzing the biographical narratives of individuals who have started tourism entrepreneurship after retirement.

Design/methodology/approach – Within the scope of the purpose of the research, Turkish pages providing biographical information, which were accessed through web browsing using keywords, were evaluated. Since case studies and entrepreneurial experiences are included on the relevant pages, 23 biographical narratives that were determined to present the individual's entrepreneurial story and

Önerilen Atıf/Suggested Citation

Kılıç, S. N. (2024). Turizm Sektöründe Emekli Girişimciliğinin Tematik Biyografik Anlatı Analizi ile Değerlendirilmesi, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 16 (1), 118-128.

Received 7 August 2023
Revised 11 January 2024
Accepted 20 January 2024

Article Classification:
Research Article

biography were included in the research and analyzed thematically. MAXQDA program was used during the coding process.

Findings – After analyzing the experiences of entrepreneurs in the study, 18 codes were identified under the themes of " motivation", " facilitating and supporting factors " and " contribution of the tourism enterprise to the individual ". The study found that social and psychological factors were the most emphasized elements in the biographical narratives. It has been noted that specific factors motivate retired individuals and intersect with the contributions of entrepreneurial activities to support active aging. Previous professions and family support significantly contribute to new ventures. It has been determined that self-awareness and recognizing personal interests contribute to the development of new entrepreneurial opportunities in the retirement period. Additionally, the activities of retired entrepreneurs have been found to support the preservation of cultural heritage and produce outputs for the benefit of society.

Discussion – When the findings were evaluated, it was understood that individuals' pre-retirement interests, experiences and values are important for entrepreneurial activities after retirement. In this regard, offering enriching experiences for individuals in social life through the principle of lifelong learning can encourage new entrepreneurial activities. It may be beneficial to develop programs preparing individuals for post-retirement life and to implement social programs supporting individuals to remain socially active and healthy in the policies prepared and academic studies carried out.

1. Giriş

Günümüzde 50 yaş ve üstü bireyler, girişimcilik konusunda artan bir ilgi göstermektedir (Biron ve St-Jean, 2019). Bu yaş grubunun girişimcilik faaliyetlerine katılması, ekonomik ve sosyal kalkınma için oldukça önemli bir araçtır ve yaşlanan nüfusla birlikte bu önem artmaktadır (Zhang ve Sorokina, 2022). Sağlıklı yaşlanmayı hedefleyen uygulamaların gelişmesiyle, gelecek yıllarda emekli veya yaşlı girişimciliği konusunda daha fazla ilgi ve araştırma olması kaçınılmazdır. Türkçe alan yazında emekli veya yaşlı girişimciliği ifadeleri kullanılırken, yabancı kaynaklarda farklı ifadelerin kullanıldığı görülmektedir. Örneğin; after retirement entrepreneurship (emeklilik sonrası girişimcilik), elderly entrepreneurship (yaşlı girişimciliği), elderly self employment (yaşlılıkta kendi işini kurma), geriatric entrepreneursip (geriatrik girişimcilik), grey entrepreneurship (gri girişimcilik), late-career entrepreneurship (geç kariyer girişimciliği), mature aged entrepreneurship (olgun yaş girişimciliği), older entrepreneurship (yaşlı girişimciliği), post-career entrepreneurship (kariyer sonrası girişimcilik), retired/retiree entrepreneurship (emekli girişimciliği), senior entrepreneurship (kıdemli girişimciliği), silver entrepreneurship (gümüş girişimcilik) ve third age entrepreneurship (üçüncü yaş girişimciliği) bu ifadelerden bazılarıdır. Ayrıca konu köprü istihdam başlığı altında da çalışılabilmektedir. Sadece emekli girişimciliği kavramını inceleyen araştırma sayısının az olması ve konunun yaşlı girişimciliği ile birlikte ele alınması nedeniyle araştırmanın kalan bölümlerinde emekli girişimciliği ve yaşlı girişimciliği kavramları birlikte değerlendirilmiştir. Emekli girişimciliği ve yaşlı girişimciliği ile ilgili kaynaklarda yaş sınırına yönelik bir kesinlik bulunmamaktadır.

Birleşmiş Milletler tarafından yapılan tanımla ülkenin nüfusundaki yaşlı oranı %10'un üzerinde ise nüfus çok yaşlı olarak değerlendirilmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2021 yılı verilerine göre Türkiye'nin %9,7'si 65 yaş ve üzerindedir. 2025 yılında yaşlılık oranının Türkiye'yi çok yaşlı nüfusa sahip ülke kategorisine ulaştıracağı öngörülmektedir. 2021 yılında Türkiye'de yaşlı nüfusun en fazla olduğu iller; Sinop, Kastamonu ve Artvin olarak belirlenmiştir. Yoksul yaşlı kadın nüfus oranı, erkeklerden daha yüksek; sosyal transferlerden faydalanan yaşlı kadın sayısı, erkeklerden daha fazladır. İşgücüne katılan yaşlı nüfus oranı %11,3'tür (Yaşlı erkek nüfusta %18,6, yaşlı kadın nüfusta %5,4). Yaşlı nüfusta işsizlik oranı ise %3'tür. En fazla istihdam edildikleri alanlar %64,3 tarım ve %27,3 hizmetler sektörüdür. Bu sektörlerin dışında %6,3'ü sanayi ve %2,1'i inşaat sektöründedir. Yaşlı nüfusta internet kullanım oranı ise %32,5'tir (Türkiye İstatistik Kurumu, 2021: 1-5). Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2021: XIII) "İstatistiklerle Yaşlılar" adlı raporuna göre yaşlı kavramı 65 ve daha yukarı yaştaki kişileri ifade etmek için kullanılmaktadır. Ancak, emekli veya yaşlı girişimciliği konusunu inceleyen farklı ülkelerde yapılan araştırmalar genellikle 50 yaş ve üzeri yaş grubuna odaklanmaktadır. Örneğin, Viljamaa ve diğerleri (2022) tarafından Finlandiya'da üçüncü yaş girişimciliği üzerine yapılan araştırmada 50 yaş üzeri grup değerlendirilmiştir. Rathee ve Rajain'in (2022) araştırmasında, Hindistan'da yaşlı girişimciliği ile ilgili olarak 50 yaş üzeri kişiler incelenmiştir. Zhang ve Sorokina (2022) ise Çin'de turizm sektöründe yaşlıların girişimcilik niyetlerini araştırmış ve 50 yaş sınırı belirlemiştir.

45 yaş ve üstü bireyler, diğer yaş gruplarına göre girişimcilik niyeti en az olan gruptur (Ege Genç İş İnsanları Derneği ve İstanbul Ekonomi Araştırma, 2023). Genç bireylerin, kıdemli bireylere göre yeni işletme kurma

olasılığı daha fazla olduğundan genç nüfusu yoğunlukta olan ülkeler girişimcilik açısından daha avantajlı görülmektedir (Global Entrepreneurship Monitor, 2023: 19).

Biron ve St-Jean (2019) bu konuda hazırlanmış çalışmaları incelemiş ve araştırmaların yoğun olarak 2012 yılı ve sonrasında yayınlandığını belirlemiştir. Bu alanda başlangıç çalışmaları nicel niteliğe sahipken, son yıllarda nitel ve kavramsal araştırmaların ön plana çıktığı görülmüştür. Singh ve DeNoble (2003) tarafından 65 yaşından önce emekli olan erken emeklilerin tamamen emekli olana kadar geçen süreçte köprü istihdam olarak serbest mesleğe geçişlerine yönelik bir model oluşturulmuştur. Bu modele göre, bireyler erken emeklilikten sonra tamamen çalışma hayatını sonlandırabilir veya çalışmayı sürdürebilir. Kişilerin çalışma hayatına devam etmelerinde sağlık, gelir, çalışma geçmişi ve makro ekonomik koşullar etkili olabilir. Modelin ikinci aşamasında ise yapılacak işin türü belirlenir. Bu aşamada “bir işletmeye bağlı çalışan olmak” veya “serbest meslek faaliyetlerini yürütmek” olmak üzere iki seçenek bulunur. Serbest mesleğe geçişte; finansal kaynak, ekosistem, sosyal ağ ve girişimcilik eğilimleri etkili olabilir. Kerr ve Armstrong-Stassen’in (2011) çalışmasına göre emeklilik sonrası girişimcilik kadınlar tarafından daha fazla benimsenmektedir. Harms ve diğerlerinin (2014) çalışmasında yaşlı bireyleri kendi işlerini kurmaya motive eden faktörler; itici- çekici faktörler, öznel normlar ve algılanan davranışsal kontrol başlıkları altında değerlendirilmiştir. Çalışmada kişinin çalışma koşullarıyla uyumsuzluğu, hırs, algılanan iş güvenliği, ayrımcılık ve sağlık sorunlarının kıdemli bireyin kendi işini kurmasında itici faktörler olduğu anlaşılmıştır. İşin sağladığı özerklik, amaç, eğlence, esneklik ve finansal teşvikler ise çekici faktörler olarak belirlenmiştir. van Solinge (2014) ise Hollanda’da 50 yaş ve üzeri bireylerin emeklilik sonrası serbest meslek sahibi olma kararında etkili olabilecek faktörler incelenmiştir. Buna göre, emeklilik sonrası serbest meslek sahibi olma kararı; finansal sermaye, beşerî sermaye, girişimcilik tutumu ve bireyin gönülsüz emekliliği ile ilişkilidir. Araştırmaya göre emeklilik sonrası serbest meslek sahibi olma kararının zorunluluktan ziyade fırsat olarak görülmesi nedeniyle verildiği düşünülmektedir. Aktif yaşlanma ve girişimcilik konusunu birlikte ele alan Gimmon ve diğerlerinin (2018) araştırmasında, yaşlı girişimciliğinde çekme faktörlerinin (kendini gerçekleştirme ve kişisel refahın artırılması gibi) önemi vurgulanmıştır. Rathee ve Rajain’in (2022) araştırmasına göre, yaşlı girişimciliğinde kişisel tutum ve girişimcilik yetenekleri girişimcilik niyetlerinde etkilidir. Mwakujonga ve Peter’in (2023) araştırmasında emekli bireyleri girişimciliğe yönelten faktörleri itici faktörler (emeklilik sürecinde sıkılma korkusu ve bireysel/ailevi ihtiyaçların karşılamasına yönelik korkular) ve çekici faktörler (kâr ve sermaye getirisine yönelik istek, servet ve varlık biriktirme isteği) olarak ayırmıştır. Ayrıca çalışmada sermaye ve desteğe ulaşmanın karşılaşılan başlıca zorluklar olduğu görülmüştür.

Ivanic’e (2019) göre, yaşlı bireyler gümüş ekonomi içerisinde iki şekilde yer alabilir: Birincisi üretici (girişimci) olarak, ikincisi ise tüketici olarak. Hizmet odaklı girişimler, emeklilik sonrası tercih edilen alanlardan biridir (Mwakujonga ve Peter, 2023). Bu nedenle, turizm sektörü göz önünde bulundurularak düşünüldüğünde emekli veya yaşlı bireyler, turizm girişimcisi olarak gümüş ekonomiye katkı sağlayabilmektedir. Turizm sektöründe yaşlı girişimciliği konusunu inceleyen farklı araştırmalar bulunmaktadır (Farmaki vd., 2022; Zhang ve Sorokina, 2022). Bireylerin kariyerleri ile “tam emeklilikleri” arasındaki süreçte benimsedikleri istihdamı ifade eden köprü istidam (Ruhm, 1990) kavramı kapsamında otelcilik sektöründe faaliyet göstermeyi seçen Amerikalı pansiyon girişimcilerinin incelendiği araştırmada, bireyin kendini genç ve yetenekli hissetmesi ve eşinin kendisini desteklemesi gibi faktörlerin önemli olduğu anlaşılmıştır (Crawford ve Naar, 2016). Araştırmalara göre, turizm sektörü ve yaşlı/emekli girişimciliği arasındaki etkileşim çift yönlüdür. Örneğin, Zhang ve Sorokina’ya (2022) göre, turizm sektöründe de yer bulan yaşlı girişimciliği yaşlıların toplumdaki soyutlanmamaları için önemlidir. Farmaki ve diğerlerinin (2022) araştırmasında ise yaşlı girişimciliğinin turistik yerlerin algılanan gerçekliğine katkıda bulunabileceği ve turist deneyimini geliştirebileceği sonucuna ulaşmıştır. Son olarak, Medeiros ve diğerleri (2023) sürdürülebilir turizm ve yaşlı girişimciliğini birlikte ele alan örnek olay araştırması gerçekleştirmiştir. Bu kapsamda, emekli bir öğretmenin kurduğu müze üzerinden yerel tarih, bireysel ve toplumsal hafıza konuları ele alınmıştır.

Türkiye’deki yaşam koşulları ve emeklilik sistemi gibi etkenler bireyleri emeklilik sonrasında çalışma hayatına devam etmeye yönlendirebilmektedir. Bu doğrultuda, yaşlı veya emekli girişimciliğinin Türkiye için giderek artan bir öneme sahip olacağı söylenebilir. İlgili alanyazında Türkiye’de emekli girişimciliği olgusunu turizm sektörü kapsamında inceleyen çalışmaların sınırlı sayıda olması ve konunun bahsi geçen önemi dikkate alınarak temel araştırma sorusu şöyledir: “Turizm sektöründe emekli girişimciliğinin özellikleri nelerdir?”

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın modeli

Araştırmada turizmde emekli girişimciliği sürecini yansıtacak şekilde girişimcilerin yaşadıkları deneyimlerin keşfedilebilmesi için kişisel ve sosyal hikayelerin anlaşılmasına olanak sağlayan anlatı deseni tercih edilmiştir (Jeong vd., 2020). Anlatılar; dokümanlardan elde edilebilir, kayıt niteliğindedir, zengin ve derin anlamların ortaya çıkarılmasına imkân sağlar. Ayrıca, anlatılar tümevarımcı veya tümden gelimci yaklaşımlarla analiz edilebilir. Bu doğrultuda, temalara önceden karar verilebilir (tümden gelimci analiz) veya ortaya çıkan kavramlara ve temalara odaklanılabilir (tümevarımcı analiz) (Yıldırım ve Şimşek, 2021: 260-261). Temalar alanyazından faydalanılarak oluşturulabileceği gibi veri analizi sürecinde veri seti göz önünde bulundurulurken araştırmacı tarafından da belirlenebilir. Bu noktada, belirlenen temaların birbirini kapsar nitelikte olmaması önemlidir. Alt problemler temaların oluşturulma sürecinde yol göstericidir. Nitel veri analizinde sözcükler veya cümleler analiz birimi olabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2021: 268-270). Bu araştırmada anlatı deseninin analizi ve sunumu için Creswell (2018: 190-191) tarafından hazırlanan şu sıralama kullanılmıştır: Metin dosyalarının hazırlanması, metnin okunması ve ön kodların oluşturulması, turizmde emekli girişimciliğini şekillendiren faktörlerin anlaşılabilmesi için kodların, kategorilerin ve temanın tanımlanması ve sınıflandırılması, deneyimlerin özelliklerinin bulgular bölümünde yorumlanarak sunulması.

2.2. Veri Toplama Süreci

Araştırmada “emekli olduktan sonra”, “otel açtı”, “restoran açtı”, “pansiyon açtı” ve “turizm girişimci” anahtar kelimeleriyle 17.07.2023 tarihinde www.google.com üzerinden yapılan web taramasında sayfanın yayınlandığı tarihe ilişkin bir kısıtlama olmadan ulaşılan ve biyografik bilgi sunan Türkçe sayfalar değerlendirmeye alınmıştır. Tekrar eden ve uygun bilgi sunmadığı anlaşılan sayfalar çıkarılarak, bireylerin öykülerini sunan 23 biyografik anlatı, araştırmaya dâhil edilmiştir. İlgili web sayfalarının linkleri çalışmanın kaynakça kısmında sunulmuştur. Araştırma grubunda incelenen 23 girişimcinin 14’ü kadındır. Bireylerin önceki meslekleri; öğretmen, memur, bankacı, polis, ambulans şoförü, turizm sektörü çalışanı, siyasetçi, doktor, futbolcu, yönetici asistanı, butik işletmecisi, tır şoförü, akademisyen, gurbetçi işçi, tekstil, petrol ve gıda sektörü yatırımcılarıdır. Emekli girişimcilerin yeni girişimlerinin niteliği ise otelcilik, yiyecek-içecek, kamp, hediyelik eşya satışı, tarım turizmi, organizasyon, acente ve dinlenme tesisidir. Anlatılar A1, A2 ve A3 gibi ifadelerle kodlanmıştır. Günümüzde yaşlanma olgusunun değişen niteliği ve bu durumun turizm girişimciliği alanındaki yansımaları araştırmacıyı turizmde emekli girişimciliği konusunu incelemeye teşvik etmiştir.

Araştırma sürecinde geçerlik ve güvenilirliğin desteklenebilmesi için çeşitli önlemler alınmıştır. Yöntem araştırmanın özelliğine göre seçilmiştir ve verilere ulaşma tarihi, ölçütler ve linkler sunulmuştur (Shenton, 2004). Araştırmada elde edilen bulgular tartışma bölümünde literatür ile kıyaslanmıştır (Shenton, 2004; Williams ve Morrow, 2009). Araştırmanın tasarımı detaylı olarak aktarılmıştır (Shenton, 2004; Thomas ve Magilvy, 2011). Araştırmacının rolü sunulmuştur (Patton, 1999). Yazılımlar kodlama sürecini daha sistematik hale getirmekte ve kolaylaştırmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2021: 275). Bu kapsamda verilerin kodlanma sürecinde MAXQDA nitel veri analiz programı kullanılmıştır. Ayrıca, destekleyici bulgular sunmak amacıyla doğrudan alıntılara yer verilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2021: 90).

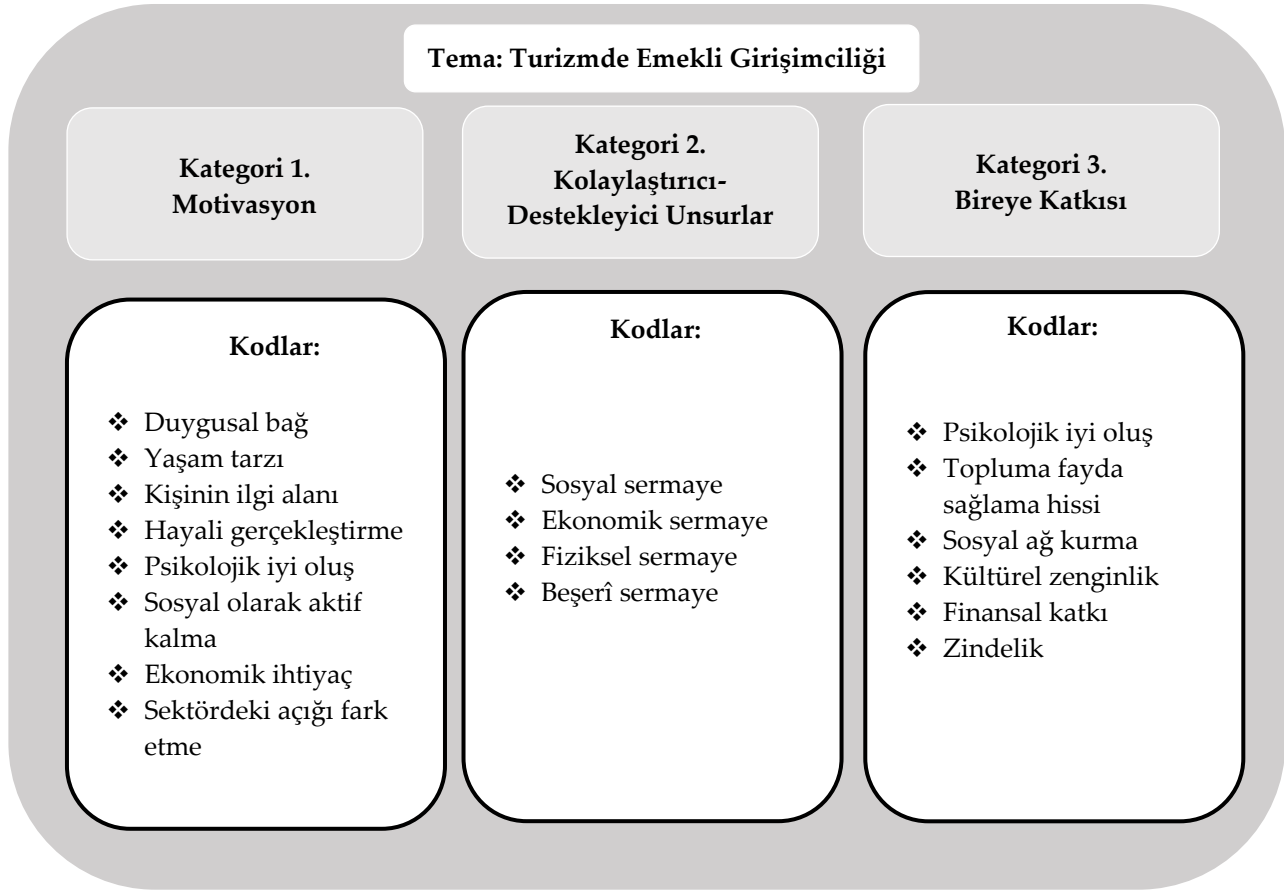
2.3. Verilerin Analizi

Araştırmada tematik biyografik anlatı analizi gerçekleştirilmiştir. Braun ve Clarke’a (2019) göre tematik analiz, veri setindeki örüntülerin ortaya çıkarılarak araştırma sorularına cevaplar aranması sürecidir. Bu süreçte, veri seti mümkün olan en küçük gruplar halinde incelenir. Temalar, araştırma sorularına cevap bulabilecek şekilde belirlenir ve veri içeriğine uygun olarak eşleştirilir. Kodlama süreci sürekli önceki kodlamaların gözden geçirilip düzenlenmesiyle gerçekleştirilir. Tek yönlü bir analiz süreci olmadığı için araştırmacılara esneklik sağlar. Braun ve Clarke (2019) tarafından özellikleri ve süreci detaylandırılmış olan bu yaklaşımdan yola çıkarak çalışmanın analiz süreci şu şekilde gerçekleştirilmiştir: Veri seti gözden geçirilerek olası fikirler not edilmiş ve ilk kodlamalar ilgili metin üzerinde işaretlenmiştir. Bu süreçte metin, kodlamalar, kategoriler ve temalar arasındaki bağlantıların kaydedilmesini sağlayan ve süreci kolaylaştıran MAXQDA programından faydalanılmıştır. Oluşturulan kodlar, olası kategoriler ve bir tema altında bir araya getirilmiştir. Ardından,

tema, kategoriler, kodlamalar ve veri seti uyumu kontrol edilmiştir. İsimler sadeleştirilmiş ve yeniden düzenlenmiştir. Analiz sonuçları araştırma soruları doğrultusunda ve alan yazın incelenerek raporlanmıştır.

3. Bulgular

Araştırmada girişimcilerin yaşamlarına ilişkin ayrıntıları sunan veri setinin incelenmesi sonucunda yaşadıkları süreçlerin tek tema altında üç kategoride toplanabileceği anlaşılmıştır. Bunlar; emeklileri turizm girişimciliğine yönelten motivasyon, girişimcilik süreçlerini kolaylaştırıcı ve destekleyici unsurlar ve girişimcilik faaliyetlerinin bireye katkısıdır. Belirtilen tema, kategoriler ve ilgili kodlar Şekil 1’de sunulmuştur. Motivasyon kategorisi altında; duygusal bağ, yaşam tarzı, kişinin ilgi alanı, hayali gerçekleştirme, psikolojik iyi oluş, sosyal olarak aktif kalma, ekonomik ihtiyaç ve sektördeki açığı fark etme kodları yer almaktadır. Kolaylaştırıcı-destekleyici unsurlar kategorisi altında; sosyal sermaye, ekonomik sermaye, fiziksel sermaye ve beşerî sermaye kodları bulunmaktadır. Bireye katkısı kategorisi altında ise psikolojik iyi oluş, topluma fayda sağlama hissi, sosyal ağ kurma, kültürel zenginlik, finansal katkı ve zindelik kodları mevcuttur.

3.1. Turizmde Emekli Girişimciliği Motivasyonu

Emekli bireylerin memleketlerine ve aile büyüklerine karşı hissettikleri duygusal bağ emeklilik dönemlerinde girişime yönelten unsurlardan biridir. Örneğin, kişinin babasının hayalini gerçekleştirme (nesiller arası bağlılık) ya da gurbetçi emeklilerin memleketlerinde yatırım yapma istekleri. Bu durum aynı zamanda emekli göçü kavramını da akla getirmektedir. Bireyler, doğduğu, büyüdüğü kişisel ve köken olarak bağlarının olduğu yerlere geri yönlü göç hareketliliğinde bulunabilmektedir (Beyaz, 2020). İlgili bazı alıntılar şunlardır:

Anlatı	Doğrudan Alıntı	İlgili Kod
(A3)	“Paramı biriktirdim. Özellikle memleketime yatırım yapmayı düşündüm.”	Duygusal bağ
(A16)	“Dediğim gibi emekli olunca özellikle memleketime çok seçenekli bir turizm yatırımı yapmak istedim.”	Duygusal bağ

Şekil 2. Örnek Alıntı ve Kodlar

Şehri kaosundan uzaklaşmak, doğada yaşama isteği veya emekli olduğunda bir anda içine düştüğü sakin yaşama bireyleri turizm girişimciliğine yöneltebilmektedir. Sosyal hareketliliklerini sürdürmek ve deyim

yerindeyse hayatın içinde olmak isteyen emekli bireyler yaşam tarzlarına uygun yatırımlara yönelmektedir. Bu kod, yaşam tarzı girişimciliği ve emekli girişimciliğinin kesişim noktalarından biridir. Konu ile ilgili şu ifadeler öne çıkmıştır:

Anlatı	Doğrudan Alıntı	İlgili Kod
(A2)	"Ben emekli olduktan sonra tüm işleri çocuklarıma bıraktım fakat sonrasında bir koşturma olmayınca emeklilik hayatının bana iyi gelmediğini fark ettim."	Psikolojik iyi oluş
(A4)	"...şehrin kaosundan uzakta yaşayıp doğanın içinde hayatımızı şekillendirmenin hayalini kurardık."	Yaşam tarzı
(A20)	"...emekli olupta evimin bir köşesinde oturmam olmazdı."	Yaşam tarzı

Şekil 3. Örnek Alıntı ve Kodlar

Bireylerin emeklilik yaşamına sosyal ve ekonomik açıdan hazır olmaları uzun dönemde yaşam tatmini sağlamaları için önemlidir (Park ve Park, 2016). Bu doğrultuda araştırmada emekli olmadan önce sürdürülmekte olan hobi, tutku ve ilgi alanlarının bireylerin girişimciliğe adım atmalarını sağladığı söylenebilir. Örneğin, bireyin seyahat etmeyi sevmesi veya yemek yapma konusundaki ilgisi turizm girişimciliğine teşvik edebilmektedir. Bireyler girişimlerini öncelikle tasarlamaktadır. Bu tasarımlar çoğunlukla onlar daha emekli olmadan önce oluşmaya başlamaktadır. Bireyin hayalini gerçekleştirmesine yönelik şu ifade kullanılmıştır:

Anlatı	Doğrudan Alıntı	İlgili Kod
(A21)	"Maçka'nın doğal güzelliklerini, ekoloji içinde, çevreyi de kollayarak, insanlarla paylaşmak, benim eskiden beri hayalimdi."	Hayali gerçekleştirme

Şekil 4. Örnek Alıntı ve Kodlar

Bunlara ek olarak, bireyin iyi hissetmesi, mutlu olması, sosyal olarak aktif olması ve emeklilik öncesindeki hayat standartlarını emekli olduktan sonra da devam ettirebilmeleri için ihtiyaçları olan geliri sağlamaları onları girişimciliğe teşvik edebilmektedir. Turizm sektöründe girişimde bulunabilecekleri boşluğu fark etmelerinin de onları motive eden bir diğer unsur olduğu anlaşılmıştır.

3.2. Turizm Sektöründe Emekli Girişimciliğini Kolaylaştırıcı-Destekleyici Unsurlar

Araştırmada farklı sermaye türlerinden aktarımların süreci kolaylaştırdığı anlaşılmıştır. Emekli bireylerin turizm girişimlerini kolaylaştıran unsurların yoğun olarak sosyal sermayeye ilişkin olduğu görülmüştür. Özellikle, önceki mesleğin sağlamış olduğu sosyal sermaye girişimlerini desteklemiştir. Bunun yanı sıra aile desteğinin de önemli katkıları olduğu görülmüştür. İlgili bazı alıntılar şu şekildedir:

Anlatı	Doğrudan Alıntı	İlgili Kod
(A14)	"Yer bakmaya başladım ama kiralar yüksek. Kimse bana destek olmuyor. 3 gün uyumadım. Ne yapabilirim diye düşündüm. Üçüncü günün sonunda oğlumu aradım. Onun avukatlık yaptığı şirketin ustaları vardı. Bana destek oldular."	Sosyal sermaye
(A15)	"Bankacılıktan edindiğim müşteriler kişisel sermayem oldu."	Sosyal sermaye

Şekil 5. Örnek Alıntı ve Kodlar

Bireyler özsermayelerinin yanı sıra çeşitli kurumlardan hibe ve kredi almıştır. Bu kurumlar arasında yoğun olarak Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) ve T.C. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı'dır (KOSGEB). Emekli bireylerin ellerinde hali hazırda var olan ağıl, ev ve bahçe gibi fiziksel unsurlar da girişimlerde kullanılmıştır. Son olarak kişinin aldığı eğitimlerin ve kursların (girişimcilik, açılış ve proje yönetimi gibi) yanı sıra önceki mesleğinin sağlamış olduğu bilgi birikiminin girişimlerin desteklediği belirlenmiştir.

3.3. Turizm Sektöründe Emekli Girişimciliğinin Bireye Katkısı

Turizm girişimlerinin emekli bireylerin yoğun olarak psikolojik iyi oluşlarına katkı sağladığı anlaşılmıştır. Bu kapsamda üretkenlik ve başarı hissi öne çıkmıştır. Bu doğrultuda şu ifadeler kullanılmıştır:

Anlatı	Doğrudan Alıntı	İlgili Kod
(A9)	"...hem yaşamına keyif getirdi hem de finansal esneklik sağladı."	Psikolojik iyi oluş Finansal katkı
(A4)	"Bu nedenle, işimiz bizim için büyük bir keyif kaynağı."	Psikolojik iyi oluş
(A2)	"Sonra baktım ki bu Otelcilik ve Turizm işi tam benlik bir iş. Çalıştıkça mutlu oluyorum ve sonrasında fark ettim ki otuz yıl aslında mutlu olmadığım bir iş yapmışım."	Psikolojik iyi oluş
(A20)	"Şuan benim küçük oğlum Onur'la bu işletmeyi yürütmeye çalışıyoruz ve çalışmaktan üretmekten çok memnun ve gururluyum."	Psikolojik iyi oluş
(A10)	"Üretmek beni genç ve dinç tutuyor."	Zindelik

Şekil 6. Örnek Alıntı ve Kodlar

Bireyler, girişimleriyle istihdam ve kültürel sürdürülebilirlik sağlayarak topluma ve ülkeye faydalı olmaktadır, sosyal bağlantılarını genişletmektedir ve kültürel zenginlik kazanmaktadır. Bunun yanı sıra, bütçelerine finansal katkı ve bedenlerine zindelik sağlamaktadırlar.

4. Sonuç ve Tartışma

Emeklilik süreçlerinde turizm sektöründe girişimcilikte bulunan bireylerin biyografik anlatılarının tematik olarak analiz edildiği bu çalışmada motivasyon, kolaylaştırıcı-destekleyici unsurlar ve katkılar turizmde emekli girişimciliği temasına bağlı kategoriler olarak belirlenmiştir. Emekli bireyleri motive eden faktörlerin ve girişim faaliyetlerinin katkılarının kesiştiği, onları hayatın içerisinde tuttuğu ve aktif yaşlanmayı desteklediği görülmüştür. Bireyin önceki mesleğinin, yeni girişime önemli katkılar sağladığı anlaşılmıştır. Kişinin kendisini tanımasının ve ilgi alanlarını fark etmesinin emeklilik sürecinde kendisine yeni imkânların açılmasına katkı sağladığı belirlenmiştir. Emekli girişimcilerin faaliyetlerinin kültür kesişimi olduğu ve topluma fayda sağlama konusunda vurgu yapıldığı görülmüştür. Cardon ve diğerlerine (2012) göre girişimcilik duygusal bir süreçtir. Çalışmada emekli bireylerin girişimcilik amaçlarında duygusal sebepler ortaya çıkması bu ifadeyi destekler niteliktedir. Araştırmada, Güzel ve diğerlerinin (2021) araştırmasına benzer olarak hayal etme ve hayallerin gerçekleştirilmesi kavramları ortaya çıkmıştır. Carland ve diğerlerinin (1995) çalışmasında olduğu gibi girişimcilik Maslow'un (1943) İhtiyaçlar Hiyerarşisi bakış açısından incelendiğinde, bireylerin kendini gerçekleştirme ve öz saygı gibi ihtiyaçlarının emekli girişimciliği ile desteklendiği anlaşılmıştır. Kerr ve Armstrong-Stassen'e (2011) göre, emekli girişimciliğinde öne çıkan psiko-sosyal etkenler, kişisel tatmin ve bağımsızlıktır. Bu çalışmada da bireyin hayalini gerçekleştirmesi ve kendi ilgi alanına yönelik iş kurması bu bilgiyi destekler niteliktedir. Aktif yaşlanma ve girişimcilik konusu birlikte ele alan Gimmon ve diğerlerinin (2018) çalışmasında olduğu gibi bireyin sosyal olarak aktif kalması ve pasif yaşam tarzını istememesi nedeniyle girişimciliğe yönelmiştir. Emeklilikten sonra psikolojik iyi oluş halinin sürdürülmesi motivasyonu, aile desteği ve topluma faydalı olma kodlarına ilişkin bulgular (Arslan ve Erkol Bayram, 2021) çalışmasıyla benzerlik göstermektedir. Ayrıca, aile desteğinin vurgulanması Crawford ve Naar'ın (2016) araştırmasıyla da benzerlik göstermektedir. Bazı girişimcilerin yöresel yemekler sunması ya da geleneksel oba kültürünü yaşatması gibi kültürel girişimcilik faaliyetleri toplumsal hafızayı destekler niteliktedir. Bu sonuçlar, Medeiros ve diğerlerinin (2023) çalışmasında olduğu gibi emekli girişimciliğinin toplumsal hafıza ve yerel kültürdeki önemini desteklemektedir. Son olarak, emeklilik sonrası girişimciliği bulunan kişilerin yoğun olarak kadınlardan oluşması Kerr ve Armstrong-Stassen'in (2011) çalışması ile benzerlik göstermektedir.

Türkiye'de yaşlı nüfusun toplan nüfus içerisindeki oranı il ve ilçe merkezlerinde %9,1 iken; belde ve köylerde %18,5'tir (Türkiye İstatistik Kurumu, 2021: 31). Bu doğrultuda, emekli grup açısından kırsal turizm, tarım turizmi ve ev pansiyonculuğu olanaklarının olduğu söylenebilir. Yaşlı nüfusun daha üretken hale gelmesi hükümetler için önemlidir. Ancak, yaşlı girişimciliğinde bireysel özellikler önemli farklılıklar oluşturabileceğinden herkese uygun olacağı öngörülen kalıp politikalar başarısızlıkla sonuçlanabilmektedir (Linardi ve Costa, 2022). İlgili politikalarda turizmde yaşlı girişimciliğinin desteklenmesi ve daha fazla iş imkânının teşviki için insan kaynakları niteliklerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirilebilir (Zhang ve Sorokina, 2022). Ayrıca, yaşlı girişimciliğine yönelik teşvik paketlerinin hazırlanması faydalı olabilir (Altun, 2021). Bireylerin emeklilik yaşamına sosyal ve ekonomik açıdan hazır olmaları uzun dönemde yaşam tatmini sağlamaları için önemli olduğundan (Park ve Park, 2016) bireylerin emeklilik sonrası boşlukta

hissetmemeleri için emeklilik öncesi oryantasyon programları düzenlenebilir. Namala ve Milanzi (2020) de bu konuda farkındalık sağlanması gerekliliğini vurgulamıştır.

Sonraki çalışmalarda, turizm ve girişimcilik alanında yapılan araştırmaların farklı yaklaşımlarla zenginleştirilmesi ilgili alan yazına katkı sağlayabilir (Işık vd., 2019: 137). Araştırma bulgularında motivasyonların yoğun olarak sosyal ve psikolojik özellik taşıdığı görülmüştür. Bu nedenle, konunun bireylerin yaş aldıkça motivasyonlarının değiştiğini öngören sosyo-duygusal seçim teorisi (Carstensen, 1987) kapsamında incelenmesi faydalı olabilir. Yaşlı bireylerin sağlık durumları emeklilik sonrası ücretli çalışma ve girişimcilikte önemli bir faktördür (Kerr ve Armstrong-Stassen, 2011). Çalışmada bu konuya ilişkin bir bulguya ulaşılamamıştır. Türkiye’de 65 yaş ve üstü bireylerin genel sağlık durumları ortalama %38 oranında çok iyi/iyi ve ortalama %62 oranında kötü/çok kötü durumda olduğundan (Türkiye İstatistik Kurumu, 2021: 59) konunun emekli bireylerin sağlık durumları açısından çalışılması faydalı olabilir. Kişinin memleketine olan duygusal bağı ve katkı sağlama isteğinin ön plana çıkmasıyla hayata geçirilen girişimciliğin (*patriotpreneur*) (Blalock ve Lyu, 2023) turizm alanında incelenmesi ilgili alan yazına ışık tutabilir. Ayrıca, araştırmada emekli girişimciliğinin zorluklarına yönelik analiz edilebilecek yoğunlukta bilgiye ulaşılamamıştır. Bu nedenle, gelecek araştırmalar emekli girişimciliğinin zorlukları ve bu zorlukların etkileri üzerine odaklanabilir. Bireylerin girişimcilik deneyimlerinin ruhsal sermaye veya psikolojik dayanıklılık gibi farklı kavramlar açısından incelenmesi faydalı olabilir. Günümüzde öne çıkan konulardan biri olan emekli göçünün (Uzun ve Özkan, 2019) turizm girişimciliğindeki rolü incelenebilir. Bu noktada gurbetçi girişimciler ve yerleşik yabancıların turizm girişimciliği süreçleri göz önünde bulundurulabilir. Emeklilik sonrası memlekete dönüş niyeti (tersine göç) ve turizm girişimciliği niyeti ilişkisi incelenebilir. Özellikle İstanbul için hazırlanmakta olduğu bilinen tersine göç projesi (Cnnturk.com, 2023) ve genç emekliler (Singh ve DeNoble, 2003) gibi konuların çalışılması ilgili politikalar, yatırımlar ve projelere ışık tutabilir. Emekli girişimciliği sürecinde sağlık, enerji ve üretkenlik, yaş ayrımcılığı ve toplumun aktif/üretken yaşlanma ile ilgili değerleri açısından çeşitli engellerle karşılaşabilmektedir (Weber ve Schaper, 2004). Yaşlı girişimciliğine yönelik tutumlar, toplumsal normlardan etkilenebilmektedir (Zhang ve Sorokina, 2022). Bu nedenle farklı toplumların emekli girişimciliği hakkında benimsediği değerler dikkate alınabilir.

KAYNAKÇA

- Altun, F. (2021). Üretken Bir Nüfus Grubu Olarak Yaşlı Girişimciler. F. Altun (Ed.), *Ekonomik ve Sosyal Boyutlarıyla Yaşlılık* içinde. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Arslan, N. ve Erkol Bayram, G. (2021). Sürdürülebilir Kalkınmada Kadın Girişimcilerin Rolü; Fırsatlar ve Güçlükler Üzerine Bir Araştırma: Sinop İli Örneği. *Yönetim, Ekonomi ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 30-46.
- Beyaz, C. (2020). Son Durağı Olmayan Hayatlar: Kırsal Göçmen, Geriye Göç ve Çoklu Mekân Pratiği. *İnsan ve Toplum*, 10(1), 145-175.
- Biron, D. ve St-Jean, É. (2019). A Scoping Study of Entrepreneurship Among Seniors: Overview of the Literature and Avenues for Future Research. A. Maâlaoui (Ed.), *Handbook of Research on Elderly Entrepreneurship* içinde (ss. 17-41). Cham: Springer International Publishing.
- Blalock, E. C. ve Lyu, X. (2023). The Patriot-Preneur – China’s Strategic Narrative of Women Entrepreneurs in Chinese Media. *Entrepreneurship & Regional Development*, 35(3-4), 264-296.
- Braun, V. ve Clarke, V. (2019). Psikolojide tematik analizin kullanımı. S. N. Şad, N. Özer ve A. Atli (Çevirenler). *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi – Journal of Qualitative Research in Education*, 7(2), 873-898. doi: 10.14689/jssn.2148-2624.1.7c.2s.17m
- Cardon, M. S., Foo, M., Shepherd, D. ve Wiklund, J. (2012). Exploring the Heart: Entrepreneurial Emotion Is a Hot Topic. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 36(1), 1-10.
- Carland, J. W., Jr., Carland, J. A. C. ve Carland, J. W. T. III. (1995). Self-Actualization: The Zenith of Entrepreneurship. *Journal of Small Business Strategy*, 6(1), 53-66.
- Carstensen, L. L. (1987). Age-Related Changes in Social Activity. L. L. Carstensen ve B. A. Edelstein (Eds.), *Handbook of Clinical Gerontology* içinde. Pergamon General Psychology Series (Vol. 146, ss. 222–237). Pergamon Press.

- Cnnturk.Com. (2023, 23 Temmuz). Memleketine Dönene Teşvik... AK Parti, Tersine Göç için Proje Hazırlıyor. *CNN TÜRK*. 29 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.cnnturk.com/video/turkiye/memleketine-donene-tesvik-ak-parti-tersine-goc-icin-proje-hazirliyor> adresinden erişildi.
- Crawford, A. ve Naar, J. (2016). A Profile of American Bed and Breakfast Entrepreneurs: Bridging the Gap to Retirement. *Journal of Human Resources in Hospitality & Tourism*, 15(1), 103-117.
- Creswell, J. W., (2018). *Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*, Çev. Ed. Mesut Bütün ve Selçuk Beşir Demir, 4. Baskı, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Ege Genç İş İnsanları Derneği ve İstanbul Ekonomi Araştırma. (2023). *İzmir Girişimcilik Araştırma Raporu*. https://www.egiad.org.tr/wp-content/uploads/arastirma-raporlari/Izmir_Girisimcilik_Arastirmasi_Raporu.pdf adresinden erişildi.
- Farmaki, A., Hadjielias, E. ve Christou, P. (2022). Senior Entrepreneurship in Tourist Places. *Current Issues in Tourism*, 25(6), 850-856.
- Gimmon, E., Yitshaki, R. ve Hantman, S. (2018). Entrepreneurship in the Third Age: Retirees' Motivation and Intentions. *International Journal of Entrepreneurship and Small Business*, 34(3), 267-288.
- Global Entrepreneurship Monitor. (2023). *Global Entrepreneurship Monitor 2022/2023 Global Report: Adapting to a new normal*. London. <https://www.gemconsortium.org/reports/latest-global-report> adresinden erişildi.
- Güzel, Ö., Ehtiyar, R. ve Ryan, C. (2021). The Success Factors of Wine Tourism Entrepreneurship for Rural Area: A Thematic Biographical Narrative Analysis in Turkey. *Journal of Rural Studies*, 84, 230-239.
- Harms, R., Luck, F., Kraus, S. ve Walsh, S. (2014). On the Motivational Drivers of Gray Entrepreneurship: An Exploratory Study. *Technological Forecasting and Social Change*, 89, 358-365.
- Işık, C., Günlü Küçükaltan, E., Kaygalak Çelebi, S., Çalkın, Ö., Enser, İ. ve Çelik, A. (2019). Turizm ve Girişimcilik Alanında Yapılmış Çalışmaların Bibliyometrik Analizi. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 119-149.
- Ivanić, V. (2019). Active Aging and Prerequisites for Silver Entrepreneurship in Serbia. *Stanovništvo*, 57(1), 71-95.
- Jeong, S., Bailey, J. M., Lee, J., ve McLean, G. N. (2020). "It's Not About Me, It's About Us": A Narrative Inquiry on Living Life as A Social Entrepreneur. *Social Enterprise Journal*, 16(3), 263-280.
- Kerr, G. ve Armstrong-Stassen, M. (2011). The Bridge to Retirement: Older Workers' Engagement in Post-Career Entrepreneurship and Wage-and-Salary Employment. *The Journal of Entrepreneurship*, 20(1), 55-76.
- Linardi, M. A. ve Costa, J. (2022). Appraising the Role of Age Among Senior Entrepreneurial Intentions. European analysis based on HDI. *Journal of Entrepreneurship in Emerging Economies*, 14(6), 953-975.
- Maslow, A. H. (1943). Behavior and Motivation, *Psychosomatic Medicine*, 5, 85-92.
- Medeiros, T., Costa, S. G., Mendes, J., Tomás, L. ve Ferreira, J. A. (2023). Senior Entrepreneurship, Sustainable Tourism, and Preservation of Collective Memory. A. Abreu, J. V. Carvalho, D. Liberato ve I. S. Galdames (Eds.), *Advances in Tourism, Technology and Systems* içinde, Smart Innovation, Systems and Technologies (ss. 193-205). Singapore: Springer Nature.
- Mwakujonga, J. ve Peter, J. (2023). The Involvement of Retired Public Workers in Entrepreneurship in Tanzania. *Socio-Economic Disparities, Vulnerable Communities, and the Future of Work and Entrepreneurship* içinde (ss. 136-152). IGI Global.
- Namala, A. ve Milanzi, M. A. (2020). Retired but Not Tired: Entrepreneurial Motives and Performance among Retired Public Servants in Tanzania. I. Muenstermann (Ed.), *Who Wants to Retire and Who Can Afford to Retire?* içinde (ss. 111-126). London, United Kingdom: IntechOpen.
- Park, J. ve Park, A. (2016). Longitudinal Effects of Economic Preparation and Social Activities on Life and Family Relationship Satisfaction among Retirees. *Asian Social Work and Policy Review*, 10(1), 50-60.

- Patton, M. Q. (1999). Enhancing the Quality and Credibility of Qualitative Analysis. *Health Services Research*, 34(5), 1189- 1208
- Rathee, R. ve Rajain, P. (2022). From Retirement to Entrepreneurship Through Skills, Attitude, and Technological Innovation. L.-P. Dana, N. Khachlouf, A. Maâlaoui ve V. Ratten (Eds.), *Disadvantaged Minorities in Business Contributions to Management Science* içinde (ss. 177-190). Cham: Springer International Publishing.
- Ruhm, C. J. (1990). Bridge Jobs and Partial Retirement. *Journal of Labor Economics*, 8(4), 482-501.
- Shenton, A. K. (2004). Strategies for Ensuring Trustworthiness in Qualitative Research Projects. *Education for Information*, 22, 63-75.
- Singh, G. ve Denoble, A. (2003). Early Retirees as the next Generation of Entrepreneurs. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 27(3), 207-226.
- Thomas, E. ve Magilvy, J. K. (2011). Qualitative Rigor or Research Validity in Qualitative Research. *Journal for Specialists in Pediatric Nursing*, 16, 151- 155.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2021). *İstatistiklerle Yaşlılar-2021*. Ankara. https://www.tuik.gov.tr/media/announcements/istatistiklerle_yaslilar_2021.pdf adresinden erişildi.
- Uzun, A. ve Özkan, O. (2019). Emekli Göçü Literatürünün Değerlendirilmesi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 24(41), 141-152.
- van Solinge, H. (2014). Who Opts for Self-Employment after Retirement? A Longitudinal Study in the Netherlands. *European Journal of Ageing*, 11, 261-272.
- Viljamaa, A., Joensuu-Salo, S. ve Kangas, E. (2022). Part-Time Entrepreneurship in the Third Age: Well-Being and Motives. *Small Enterprise Research*, 29(1), 20-35.
- Weber, P. ve Schaper, M. (2004). Understanding the Grey Entrepreneur. *Journal of Enterprising Culture*, 12(2), 147-164.
- Williams, E. N. ve Morrow, S. L. (2009). Achieving Trustworthiness in Qualitative Research: A Pan-Paradigmatic Perspective. *Psychotherapy Research*, 19 (4-5), 576- 582.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (12. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zhang, L. ve Sorokina, N. (2022). A Study on Elderly Entrepreneurial Intention in the Hospitality and Tourism Industry in China. *The Journal of Asian Finance, Economics and Business*, 9(2), 335-346.

İncelenen Web Sayfaları

- A1: https://ankahaber.net/haber/detay/hayallerini_emekli_olduktan_sonra_gerceklestirdi_54557
- A2: <https://www.turizmajansi.com/haber/otelciligi-sevdi-2-sehirde-daha-yatirim-yapacak-h50291>
- A3: <https://www.milliyet.com.tr/yerel-haberler/mus/avrupada-kazanip-vartoya-yatirim-yaptilar-12249775>
- A4: <https://www.casalavanda.com.tr/hakkimizda/hikayemiz>
- A5: https://www.tkd.gov.tr/Content/File/EBulten/Tkd2022_eylul_EBulten_133070089446818341.pdf
- A6: <https://www.aa.com.tr/tr/yasam/babasinin-hayalini-tkd-destegiyle-gerceklestirdi/1405253>
- A7: <https://kocaelihalkgazetesi.com/haber/12772031/kraliyet-ailesinin-konakladigi-otel>
- A8: http://www.gazetetrakya.com/Haber-Gurbuz_Kiz_Pansiyonu_acildi-65607.gazetetrakya
- A9: <https://www.airbnb.com.tr/resources/hosting-homes/a/a-teacher-funds-her-retirement-through-hosting-431>
- A10: <https://www.sabah.com.tr/ekonomi/2017/05/14/uretmek-beni-genc-ve-dinc-tutuyor>
- A11: [https://tr.wikipedia.org/wiki/John_Rowlands_\(futbolcu\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/John_Rowlands_(futbolcu))

A12: https://www.yeniasya.com.tr/gundem/kokorec-ve-kirmizi-ete-iliginc-alternatif_340565

A13: https://tr.wikipedia.org/wiki/%C5%9Earl_Helu

A14: <https://www.bizimizmir.net/20-yillik-ruya-gercek-oldu-5011>

A15: <https://tobb.org.tr/Sayfalar/Detay.php?rid=9491&lst=Haberler>

A16: <https://www.hotelrestaurantmagazine.com/kastamonunun-cilgin-girisimcisi-iksir-aydin/>

A17: <https://www.ekonomist.com.tr/makale/ekolojik-turizm-baslatip-yoresinde-fark-yaratti-1761>

A18: <https://www.guncelkadin.com.tr/hayriye-gonen-nice-krizleri-yasamis-sevgili-pinar-ozkip-icin-krizler-firsattir/>

A19: <https://www.alanyaadres.com/bolge/kiwi-park-yagmur-evleri-buyuluyor-h54071.html>

A20: <http://old.08haber.com/haber/yazdir.php?hid=11157>

A21: <https://www.dha.com.tr/son-dakika/1200-rakimda-oba-kulturunu-yasatiyor-1732821>

A22: <https://www.kobiportali.com/kategori/hibe-kredi>

A23: <https://www.anadolugazete.com.tr/egitim/isil-saracoglu-ankarada-kampcilikta-buyuk-bir-acik-var-47410h.htm>